

Lærergerningen som et ledelsesansliggende

Klasseværelset skal generobres og den gode autoritet etableres ved koble læring og ledelse, mener Pia Laursen og Jesper Larsen fra SkolenSputnik

Tekst: Pia Laursen og Jesper Larsen

Gitte åbner døren til klasseværelset og bliver straks mødt af to af sine elever, som i en heftig diskussion gerne vil have at vide, hvad lektien til i dag var. Gitte svarer de to elever, samtidig med at hun ud af øjenkrogen bemærker en fangeleg bagerst i lokalet; det er vist noget med en hue. Fire elever sidder og spiller med deres fingerboards, mens et par stykker sammenligner nogle apps. To sidder klar ved deres pladser og kigger forventningsfuldt op. Der mangler nogle stykker ude fra gården, men dem kan Gitte høre komme løbende ude på gangen. Lokalet emmer af energi. Gitte tager en dyb indånding; nu skal energien retningsbestemmes!

Ovenstående situationen her er opdigtet, men er genkendelig hverdagskost for rigtig mange lærere.

Vi lever i et moderne videnssamfund. Derfor er det en udfordring, hvordan vi kan optimere læringen for vores børn og unge med henblik på at være konkurrencedygtige i en globaliseret verden.

Udfordringen for den moderne lærer er, at eleverne allerede fra børnehaveklassen møder med meget forskellige forudsætninger for læring. Derfor kan de hurtigt blive utålmodige og urolige, hvis de ikke oplever at blive mødt i netop deres interessefelt. Denne læringsmæssige udfordring kalder vi for spændet i optagethed. Det at bedrive ledelse som folkeskolelærer handler om at tage ansvar for tydelige rammer for læring. Og da vi har med børn og unge at gøre, skal det selvfølgelig ske i en atmosfære af omsorg, tålmodighed, krav, glæde og begejstring. Vi taler om begreber som at generobre klasseværelset og den gode autoritet. Når man som lærer skal tage lederrollen på sig, skal man positionere sig asymmetrisk. Det vil sige, at man som voksen har det overordnede ansvar for at møde barnet anerkendende og samtidig stille relevante krav, således at barnet føler sig mødt og udfordret. Vi opererer derfor med begrebet den inkluderende asymmetri.

Senmoderne ramme for læring

Det senmoderne er på godt og ondt karakteriseret ved, at vi som mennesker er blevet friset fra vores historie og ophav. Vi skal selv konstruere vores egen betydningsfuldhed. Det betyder, at læreren ikke får sin autoritet i klasseværelset forærende, men derimod relationsmæssigt skal opbygge og forhandle sig til sin berettigelse som lærer. En af vejene, som nogle lærere vælger, er at opbygge en personlig stil der, understøttet af lærerens karisma gør, at eleverne får respekt og kan lide deres lærer. Det er hårdt arbejde, hvis man udelukkende vælger den retning. Hvis man forlader sig på sin personlige karisma alene, risikerer man at brænde ud for hurtigt. For os at se er den nødvendige vej, at læreren definerer sig som den gode

leder og kobler ledelse og læring. Det er vigtigt for læreren dels at have et billede af sig selv som professionel leder, dels at kunne skabe et afgrænset og tydeligt råderum for sin ageren. Læreren skal finde sit ledelsesmæssige ståsted i fagligheden og med det afsæt skabe rum for at eleverne kan bruge deres følelsesmæssige og kognitive/forståelsesmæssige evner.

Øget kompleksitet

Men når man skaber rum for læring, er der tale om en meget kompleks størrelse. De dage, hvor drenge spillede fodbold, piger gik til ridning, begge køn gik til spejder, og de få der ikke befandt sig vel nogen af stederne klogeligt holdt mund og ventede på karameldag, er for længst forbi. I samme klasse sidder ofte elever som er optaget af alt fra Warhammermaling, Parkour, World of Warcraft, twitter og diverse apps etc. Nogle kan stave til is, og andre er på 4. bind af Harry Potter. Det er den virkelighed, som mange lærere kan identificere sig med. Nogle gange ser man forsøg på at forsimple denne kompleksitet ved at sige, at eleverne er superforkælede curlingbørn. Forældrene er egoistiske og tænker kun på deres eget barn, og lærerne er ikke veluddannede nok. Men det ændrer ikke ved, at effekten af den uoverskuelighed kan blive en tendens til læringsmæssigt at søge mod den laveste fællesnævner på indholdet; et sted, hvor læreren føler sig på sikker grund og alle kan følge med.

Vi er optaget af, hvordan læreren kan få begreber og metoder til at håndtere det spænd af optagetheder som børnene udviser, og hvordan læreren via sin ledelse bliver i stand til at agere i det komplekse felt af læring - og samtidig bevare fokus og overblik.

Børns læring

Der er mange måder at lære på. Overordnet kan man skelne mellem lineær og cirkulær læring. Den lineære er en såkaldt etagelæring, hvor man hele tiden bygger ny viden ovenpå det, man allerede ved i forvejen. Den form for læring tager afsæt i, at vidensdele er kausalt forbundne. Det kræver koncentration og fordybelse, men samtidig er det en læring, der giver umiddelbart mening for barnet, dels fordi det oplever sig selv som værende dygtigt, dels fordi virkeligheden fremstår som værende logisk tilvejebragt.

Den cirkulære læringsmåde er karakteriseret ved, at vidensdele kan kobles på mange måder med forskelligt udtryk til følge. Eksempelvis en spand legoklodser der, alt efter hvilket barn der har det mellem hænderne, kan blive et hus, en flyvemaskine eller en hund. Det udfordrende ved den form for læring er, at verden ikke fremstår entydig. Barnet skal hele tiden i læringsprocessen være fokuseret, foretage valg og fravalg i forhold til at være i en fremtid, det selv er ved konstruere. Vi siger at barnet både skal konstruere og være i sit eget forskelsfelt. Et godt eksempel på det er, når barnet skal lære at læse. Det kræver nemlig en forbundethed mellem barnets selvbillede i nuet og fremtiden. Læreren opgave er at give barnet en succesoplevelse i nuet og hjælpe til et positivt fremtidsbillede af sig selv som en god læser.

Trygt udviklingsmiljø

For at det lykkes skal barnet have en tro på sig selv, have indre kontrol og samtidig kunne give slip og være medskabende i sit eget fremtidsbillede, altså ydre kontrol. Denne proces kan karakteriseres som en cirkulær læringsproces, hvor barnet både tager og slipper kontrol i en tidlig (nutid/fremtid) forbundethed. Den følelsesmæssige kompetence, som barnet både træner og udvikler, definerer vi som en følelsesmæssig meta-evne. Når den bruges, udvikler barnet til stadighed evnen til at danne positive selvbilleder og

inkludere sig selv i læringsprocessen. Det forøger i sig selv lysten til at lære, men virker også positivt på selvværdet og selvtilliden.

De bedste betingelser for at udvikle evnen til cirkulær læring og metakompetencen er et trygt udviklingsmiljø, hvor barnet bliver mødt og set. Det kræver relevante omsorgspersoner og forældre der møder barnet anerkendende og er asymmetrisk inkluderende i deres omsorg og grænsesætning. Vi opererer med 3 følelsesmæssige kompetencer som nødvendige byggesten til cirkulær læring og udvikling af metaevnen; nemlig adskillelsesevnen, alenethedsevnen og abstraktionsevnen. Lidt kortfattet kan de beskrives på følgende vis. Adskillelsesevnen er evnen til at håndtere en adskilthed, at se sig selv forskellig fra andre og at kunne definere sig ind i forskellige kontekster med tilhørende krav. Alenethed er evnen til at være sig selv, at have en indre dialog og i det hele taget at kunne befinde sig godt i sit eget selskab. Abstraktionsevnen er evnen til at kunne rumme en kompleksitet. Eksempelvis kan man sige, at alle tre kompetencer skal bruges for at barnet kan håndtere den læringsproces at lære at læse.

Når vi taler om klasseledelse handler det om, at læreren definerer sig selv som leder og på naturlig vis kobler læring og ledelse. Vi mener at der er tale om et egentlig identitetsskift fra ikke kun at opfatte sig selv som lærer, men også som en moderne leder der, udover at bestemme, også faciliterer udvikling både for den enkelte og for fællesskabet. For at denne udvikling kan finde sted ser vi det altså nødvendigt at italesætte og sprogliggøre læreren som leder og selve lærergerningen som et ledelsesanliggende.

SkolenSputnik er en specialskole med dagbehandling og er desuden uddannelsescenter med efteruddannelse af folkeskolelærere.

Jesper Larsen er uddannet skolelærer og har tillige en familierapeutisk uddannelse. Var med til at starte SkolenSputnik i 1999, hvor han nu sidder i direktionen.

Pia Laursen er cand. psych. og er tilknyttet SkolenSputnik med behandlingsarbejde og supervision.

www.skolensputnik.dk